

## מסורת הש"ס

(א) שנת ד'קנ"ג; (ב) טוטה ד'א; ע"י רש"י; (ד) לקמן דף נה; (ו) שם איתא ר' זעירא וכו'; בשאלותיו; (ז) נפ' מקנן; (ח) זיל ואמר; (ט) ר'א פד שיתפלל; (י) פותחות צנורין כלי' רש"א; (יא) פסחים פ"י ה"ה.

## תורה אור השלם

- חדלו לכם מן האדם אשר נשקח באפו כי בכה נחשב הוא; ישעיהו ב' 9.
- צדק לפניו תהלך וישם לך דרך פעמיו; תהלים פ"ד 1.
- יאתה יי' לחיים וישבע ילן בל יפקד רע; ילן בל יפקד רע; משלי י"ט כב.

## הגהות הב"ח

(א) גמ' מהו שיפסקו מי אמרינן: (ב) תוס' ד"ה ימים וכו' מדי דהוה אלול ואתקיעות דמי שבי: (ג) בא"ד ח"ט מיושב דברי סופר ששע: (ד) בא"ד צירופו וכו' סופר וכו': (ה) בא"ד מהו ששעמיעין מן הדל: (ו) ח"ט יומין:

## גליון הש"ס

גמ' בפסחים כ"ו. ע"י ילקוט ש"ס י"ד בפסוק ויפדו העם את יונתן:

## מוסף רש"י

כאילו עשאו במוה. עבודה כוכבים (סוטה ד'). אל תקרי שבע אלף שבע. ו' גלות היו ולא יפקד בשום חלום הכי יתן רע ונחם אותו ואין מרחם לו נחם (דקמן נה).

## רב ניסים גאון

אמר (רבה) [רבה] ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל כו'. איתיה לפירושיהו במסכתא תענית ב'פ' ב' פרקים בשנה (דף כח) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהורזק ר"ח ימים יחיד גומר בהן את ההלל כו' והתם גמי אמרין אמר (רבה) [רבה] זאת אומרת הלל רדאש תודש לאו דאורייתא ולפיכך תתיר רבא לפסוק ב' אפי' באמצע הפרק:

אחי. כך שמו: סגל דני רבי חייא. שהיה שונה צנית רבי חייא: מהו שיפסקו. לשאלת שלום: ימים שהיחיד גומר בהן אלס ההלל. שהוא חובה לכל אדם והם אחד ועשרים יום בשנה כדאמרין במסכת ערכין (ד' י'): מהו שיטעמו. את התבשיל לדעת אלס כריך מלח או תבלין: מטעמה. טעמת תבשיל: רביעית הלוג: חדלו לכם מן האדם. כשיש לכם לעסוק בצנוד המקום אל מתעסקו בצנוד אדם דאי לאו הכי למת ליה לחדול: ושמואל לא דריש לשון צנוד אלא כמשמעו צנוד חשבונו לזה שהקדמת צנודו לצנודו: שואל מפני הצנוד. והא ק"ש קודם תפלה הוא וקמתי שואל: כרגמה ר' אבה. להא דרב ושמואל לרסרי: במשמים לפסחו. אכל פגעו צדק שואל: ה"ג אמר רב אידי צר אבין אמר רב יצחק צר אשיאן אסור לאדם לעשות חפציו קודם שיפסל: צדק. תפלה שמלדיקו לצוראו והדר וישם פעמיו לדרכי חפציו: אל תקרי שבע אלא שבע. ילן בל יפקד מן השמים צחלוס הכי הוא רע לכך אין משגיחין לפקדו: וה'

והוא ולא פסיק ליה שאני רב בר שבא דלא חשיב עליה דרבינא: בעי מיניה אשיאן תנא דבי ר' אמי מר' אמי השרוי בתענית מהו שיטעמו אכילה ושתיה קביל עליה והא ליכא או דילמא הנאה קביל עליה והא איכא א"ל טועם ואין בכך כלום תניא גמי הכי: במטעמת אינה טעונה ברכה יוהשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום עד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעית: אמר רב ה"ל הנותן שלום לחבירו קודם שיחפול כאלו עשוה במה שנאמר יחדלו לכם מן האדם אשר נשמוה באפו כי במה נחשבו הוא א"ל תקרי במה אלא במה ושמואל אמר במה נשבתו לזה ולא לאלוה מתיב רב ששת בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב תרגמה ר' אבא במשכבים לפתחו (א"ר יונה א"ר יודא כל העושה חפציו קודם שיחפול כאלו בנה במה א"ל במה אמרת א"ל לא אסור קא אמינא וכדרב אידי בר אבין ד) אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיחפול שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן וכל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו: (א"ר יונה א"ר יודא כל הלך שבעת ימים בלא חלום נקרא רע שנאמר וישבע ילן בל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע א"ל רב אחא בריה דרבי חייא בר אבא הכי א"ר חייא א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר וישבע ילן בל יפקד רע: אלו הן בין הפרקים וכו': א"ר אבהו א"ר יוחנן ה"לכה כר' יהודה דאמר בין אליהם לאמת ויצבי לא יפסיק א"ר אבהו א"ר יוחנן מאי טעמיה דרבי יהודה דכתיב ויה'

שרה לחייב עצמו מצדק ואין זה צרכה לצטלה מדי דהוה אלול (א) ואתפילין דהני גמי מצרכות אע"ג שאין חייבות וכלילי פסחים יש שמצרכין פעמים בתחלה לקרות ואחר הסעודה אחר שפוך מצרכין לגמור ומיימי רחמי מירושלמי (דפיק א') מההיא דמיימי עלה דכל הצרכות פותחין צברוך חוץ מן הצרכות הסמוכות לצרכות וצרכת הפירות והמזנות ופריך צירושלמי עלה והא איכא גאולה פירוש אשר גאלנו דסמוכה לצרכות ואמאי פותחת צברוך שנייא דלס שמעה בצרכי"ל יאל ופריך והרי סופה פירוש יהללון דלינה סמוכה שהסעודה מפסקת ואפ"ה אינה פותחת צברוך ומשיי שמים הנה אחת להבא ואחת לשעבר פירוש אחת להבא זו היא אותה צרכה שמצרכין אחר אכילה לגמור ולאותה צרכה היא סמוכה אחת לשעבר כינו אותה שצריך קודם אכילה אלמא דמצרכין שני פעמים אכל זה הפירוש אינו מיושב דרי (א) סופא משמע דקאי אצרכה דאשר גאלנו דקאי זה מתחלה אלא ודאי אצרכה דאשר גאלנו קאי כאשר אפרש מיהו משמע צירושלמי כאשר פירשתי תחלה שהיו מצרכין צ' פעמים תחלה וסוף אכל אומר ר' יהודה דזו היא תמיאה גדולה מאחר שצריך קודם אכילה אמאי מפסיק ואוכל צינתים שהרי צינתים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שצריך תחלה כמו הכא אינו מותר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי בשלל צריך אמאי לא יפסיק באמצע אפילו שלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום צרכה אלא נראה הא דפריך צירושלמי הרי גאולה דמשמע דמצרכין עליה בתחלה איירי בחדס שעושה הסדר צבת אחת שאז אינו מפסיק שאינו צריך אכל אנו שמפסיקין לאכול אין לנו לצרכך כלל לא בתחלה ולא בצוף והא דקאמר צירושלמי והרי (א) סופא זהו אשר גאלנו דחומות צברוך ואמאי והא הודאה צעלמא היא כצרכת פירות ואמאי חומות צברוך ומשיי שמים הנה שמי גאולות אחת להבא ואחת לשעבר פירוש לעמיד כמו יגיענו וגם היא ארוכה קצת וגם יש בה לשעבר כמו אשר גאלנו מנחלת מארס לפיכך חומות צברוך ומה שהקשה מיהללון שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה והא"ה אינה פותחת צברוך יש ליתן טעם לפי שהיא הודאה צעלמא ואפילו שהיא ארוכה קצת תקנו צה חתימה ולא פתיחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע צירושלמי שהיה דרכן לומר הלל צבית הכנסת ואח"כ שותין כוסות שלהם צינתים בלל שום סדר דצעי צירושלמי (פ' ע"ט) שתאן צבת אחת מהו פירוש זה אחר זה בלא הלל וסדר צינתים מהו (א) שמעיין מן הדא דא"ר יוחנן הלל אלס שמעה צבית הכנסת יאל וכן משמע בתוספתא (י) דמי שלא היה יודע ונכנס צבית הכנסת וכו' והשתא גמי מיושב דשציל כך פותחת צרכה דאשר גאלנו צברוך דטעמא שאינה סמוכה כי הא דלס קרא הלל בצרכי"ל יאל: א"ר דילמא הנאה קביל עליה. האי ליטנא משמע דמיימי תענית יחיד שקבל עליו אכל בתענית הכתוב לא: טועם ואין בכך ב"ו. פירש ר"ח שחור ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעמיה אכל בולע לא אפילו בשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו צריך צרכה שאינו נהנה: במשכבים לפתחו. וכן הלכה אכל פגעו באקראי מותר: למה

# היה קורא פרק שני ברכות

## יד.

ימים שהיחיד גומר בהם את ההלל. לאו דוקא יחיד אלא אפילו צנוד קורא יחיד כיון שאין כל ישראל ציחד כמו שהיו בשמיטת פסחים צי"ד צניסין ולא דוקא גומר דודאי קי"ל דימיס שאין יחיד גומר את ההלל אין חובה לאמרו כלל אפילו צדילנוד דהכי משמע צערכין (פ"ד צ' י'): דחשיב כ"א יום

ליחיד גומר בהן את ההלל ופריך ר"ה וי"כ גמי לימא משמע דבשאר ימים טווצים כמו צראשי חדשים פשיטא ליה דאין לומר מדלג חשיב יותר מכ"א יום וגם מדלג קאמר לגמור צ"ה וצי"ה דלא הוה משמע דבשאר ימים טווצים כמו צר"ח ודאי אין גומרין אכל קורין אכל עתה משמע אפילו קורין לא וכן משמע דפרק בתרא דתענית (ד' כח): רב איקלע בצבל חזוהו דהוו קא קרו צר"ח סצר לאפסוקינהו. פירוש שהיה סוצר שהיו גומרים אותו כיון דחזא דקא מדלגי דלוגי אמר ש"מ מנהה אצומיהם צדיהם אלמא דימיס דאין גומרין בהן הלל אין חובה לאמרו ומה שאנו אומרין אותו היינו משום מנהג. וכמו צמחור ויטרי כיון שאינו מנהג צעלמא לא מצרכין עליה כדאמר פרק לולב וערבה (סוכה ד' מד): אין מצרכין על דצר שהוא מנהג. ומיהו אומר ר"מ דאין רחיה דאטלטול ודאי לא מצרכין אכל על מזהו פשיטא דמצרכין דלא חזין כל יו"ט שני אינו אלא מנהג ומצרכין והכא גמי משמע דמצרכין דאי לא מצרכין מאי הפסקה שייך צה ועוד רחיה דמצרכין על מנהגא מהא דרב על צי כנישתא וכו' ואס לא צרכו בתחלה אמאי לא הרגיש רב דהוה מנהגא עד שדלגו אלא צוודאי צרכו מפני שמצרכים צצוב על מנהגא ובצציל כן לא הרגיש עד הדלוג וא"ת אמאי לא אסיק אדעתיה אלס צרכו לקרות או לגמור וי"ל דצדק אין לחוש שצצוב יכול לצרכך לגמור אפי' כשהוא מדלג או איפכא ומה שמצרכין כך על הדלוג לקרות וכשהו גומרין לגמור כדי שלא יטעו ומשום הכי לא היה יכול להצין מתוך הצרכה עד הדלוג יש שרוצין לומר דייחא האומר הלל צימיס שאין גומרין שאין לו לצרכך ומיהו השר מקוצי היה אומר דכיון

שרה לחייב עצמו מצדק ואין זה צרכה לצטלה מדי דהוה אלול (א) ואתפילין דהני גמי מצרכות אע"ג שאין חייבות וכלילי פסחים יש שמצרכין פעמים בתחלה לקרות ואחר הסעודה אחר שפוך מצרכין לגמור ומיימי רחמי מירושלמי (דפיק א') מההיא דמיימי עלה דכל הצרכות פותחין צברוך חוץ מן הצרכות הסמוכות לצרכות וצרכת הפירות והמזנות ופריך צירושלמי עלה והא איכא גאולה פירוש אשר גאלנו דסמוכה לצרכות ואמאי פותחת צברוך שנייא דלס שמעה בצרכי"ל יאל ופריך והרי סופה פירוש יהללון דלינה סמוכה שהסעודה מפסקת ואפ"ה אינה פותחת צברוך ומשיי שמים הנה אחת להבא ואחת לשעבר פירוש אחת להבא זו היא אותה צרכה שמצרכין אחר אכילה לגמור ולאותה צרכה היא סמוכה אחת לשעבר כינו אותה שצריך קודם אכילה אלמא דמצרכין שני פעמים אכל זה הפירוש אינו מיושב דרי (א) סופא משמע דקאי אצרכה דאשר גאלנו דקאי זה מתחלה אלא ודאי אצרכה דאשר גאלנו קאי כאשר אפרש מיהו משמע צירושלמי כאשר פירשתי תחלה שהיו מצרכין צ' פעמים תחלה וסוף אכל אומר ר' יהודה דזו היא תמיאה גדולה מאחר שצריך קודם אכילה אמאי מפסיק ואוכל צינתים שהרי צינתים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שצריך תחלה כמו הכא אינו מותר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי בשלל צריך אמאי לא יפסיק באמצע אפילו שלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום צרכה אלא נראה הא דפריך צירושלמי הרי גאולה דמשמע דמצרכין עליה בתחלה איירי בחדס שעושה הסדר צבת אחת שאז אינו מפסיק שאינו צריך אכל אנו שמפסיקין לאכול אין לנו לצרכך כלל לא בתחלה ולא בצוף והא דקאמר צירושלמי והרי (א) סופא זהו אשר גאלנו דחומות צברוך ואמאי והא הודאה צעלמא היא כצרכת פירות ואמאי חומות צברוך ומשיי שמים הנה שמי גאולות אחת להבא ואחת לשעבר פירוש לעמיד כמו יגיענו וגם היא ארוכה קצת וגם יש בה לשעבר כמו אשר גאלנו מנחלת מארס לפיכך חומות צברוך ומה שהקשה מיהללון שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה והא"ה אינה פותחת צברוך יש ליתן טעם לפי שהיא הודאה צעלמא ואפילו שהיא ארוכה קצת תקנו צה חתימה ולא פתיחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע צירושלמי שהיה דרכן לומר הלל צבית הכנסת ואח"כ שותין כוסות שלהם צינתים בלל שום סדר דצעי צירושלמי (פ' ע"ט) שתאן צבת אחת מהו פירוש זה אחר זה בלא הלל וסדר צינתים מהו (א) שמעיין מן הדא דא"ר יוחנן הלל אלס שמעה צבית הכנסת יאל וכן משמע בתוספתא (י) דמי שלא היה יודע ונכנס צבית הכנסת וכו' והשתא גמי מיושב דשציל כך פותחת צרכה דאשר גאלנו צברוך דטעמא שאינה סמוכה כי הא דלס קרא הלל בצרכי"ל יאל: א"ר דילמא הנאה קביל עליה. האי ליטנא משמע דמיימי תענית יחיד שקבל עליו אכל בתענית הכתוב לא: טועם ואין בכך ב"ו. פירש ר"ח שחור ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעמיה אכל בולע לא אפילו בשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו צריך צרכה שאינו נהנה: במשכבים לפתחו. וכן הלכה אכל פגעו באקראי מותר: למה

## עין משפט נר מצוה

יג א טור וטריס א"ח סימן מלכ סעף ב: יד ב מ"י פ"ג מהלכות מטעה הלכה ט טור שריש א"ח סימן מלכ סעף ב: ודוקי תפח סעי' א' וסימן מלכ סעף ב: כו ג מ"י פ"ג מהלכות מלכות הלכה צ סמג (הלכות צרכות) עשין כ טו"ש"ע א"ח סימן יד סעף ב: כו ג מ"י פ"ג מהלכות מטעה הלכה יד טו"ש"ע א"ח סימן מלכ סעף א [כ] אלמס תענית פ"א דף קנצן: יז א מ"י פ"ו מהלכות מטעה הלכה ד סמג עשין ט טור שריש א"ח סימן ט סעף ב: יח ו [מ"י] שם סמג שם טו"ש"ע [שם] סעף ג: יז [מ"י] שם טו"ש"ע שם וע"ש [צ"ח] יח א מ"י פ"ב מהלכות ק"ש הלכה י סמג עשין י טו"ש"ע א"ח סימן טו סעף ה:

## רבינו חננאל

ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפריקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם. הלכה כר' יהודה. [וימיס שאין היחיד גומר בהן את ההלל וכו'. ע"י פ"י ר"ח תענית כח, ב]. ודושרוי בתענית טועם ואין בכך כלום. כיון שחזור ויפולט דלא חשיבה הנאה מן הטעמיה וגם אין צריך ברכה. ולכך טעמי ר' אמי ור' אסי עד כדי רביעית. דדוקא בתענית יחיד דאמרין הנאה קביל עליה אבל תענית כחור לא. ועד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעית. פירש הגאון ז"ל עד שיטעמו בפעם אחת רביעית. אלא בכל יום התענית בכמה פעמים היו טועמים עד כשיעור הזה. אמר ר' אבהו א"ר יוחנן הילכתא כרבי יהודה דאמר בין ויאמר לאמת ויצבי לא יפסיק. מ"ש דכתיב וחי' אלקים אמת. וצריך לדבק אני ה' אלקיכם ואמת ויצבי מאי טעמא דכתיב וי' אלהי אמת. וצריך לחזור ולומר דבתורה הוא ויהיה רבא מנהג כל האומר פעמים.